
ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Глибока криза, яка охопила всі без винятку галузі агропромислового виробництва, особливо відчутно вплинула на розвиток сільського господарства. Занепокоєння товаровиробників на місцях викликає не тільки тривалий спад виробництва сільськогосподарської продукції, ускладнення фінансово-економічного стану сільськогосподарських підприємств, зниження життєвого рівня селян, а й руйнування ще придатного для виробничого відтворення ресурсного потенціалу, насамперед технічних засобів. Практично припинилось оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств, що при відсутності необхідної кількості запасних частин та матеріалів для проведення ремонтних і відновлювальних робіт зношених технічних засобів прискорило, в

свою чергу, їх вибуття з виробництва. До речі, частина технічних засобів зношена на 50 і більше відсотків.

Якщо врахувати те, що в нас і раніше фондооснащеність була в 4—5 разів нижча, ніж у високорозвинутих країнах світу, то нині сільське господарство спроможне забезпечити технологічні вимоги виробництва відсотків на 30. Більше того, якщо терміново не виправити таке становище, рівень товарності виробництва поступово дійде до такої межі, що реалізація сільськогосподарської продукції і закупівля промислової, необхідної для сільськогосподарського товаровиробника продукції, набуде натуральної форми. Як свідчить історичний розвиток, саме натуральне виробництво малоефективне, консервативне і забезпечує надзвичайно повільний розвиток продуктивних сил. Всі економічні процеси у натуральному виробництві замкнені у межах господарської одиниці. Робоча сила прикріплена до неї і позбавлена, в першу чергу, мобільності.

Як показують проведені вченими-аграрниками дослідження, нині в країні не вистачає для технологічних потреб 128 тис. тракторів, 25 тис. зернозбиральних комбайнів, 21 тис. кормозбиральних машин та інших технічних засобів.

Порушення системи своєчасної заміни фізично зношених засобів виробництва новими, відсутність фінансових можливостей придбання необхідних запасних частин, паливно-мастильних матеріалів призвело до того, що товаровиробники не мають можливостей своєчасно виконувати відповідний обсяг сільськогосподарських робіт. Із запізненням проводиться весь цикл технологічних операцій по вирощуванню сільськогосподарських культур. Крім того, різке скорочення кількості зернозбиральних комбайнів призводить до того, що значне збільшення навантаження площ посіву на збиральні агрегати зумовлює, в свою чергу, розтягування строків збирання і призводить до великих втрат вищої продукції. Так, якщо за комбайном втрачається 3—5 ц зерна з 1 га, то в масштабі держави це може бути 5—8 млн. т.

Аналіз ефективності й екологічності техніки та технологій, що використовуються в сільськогосподарському виробництві, свідчить, що на 90% вони екологічно небезпечні. Це позначається на збільшенні навантажень на ґрунт і зменшенні гумусного горизонту, погіршенні структури, зниженні водопроникності, можливості ерозії ґрунтів.

Вітчизняне виробництво неспроможне задовольнити технологічну потребу у сільськогосподарській техніці. Статистика свідчить, що в останні роки для потреб АПК вітчизняними підприємствами-виробниками вироблялося за рік 4633 трактори, 3754 плуги, 1291 сівалка,

738 машин для внесення мінеральних добрив, 1416 культиваторів і 329 жаток.

За часів СРСР склалася ситуація, за якої на території України вироблялася лише третина необхідних для агропромислового виробництва сільськогосподарських машин, тобто близько 70% потрібної техніки на її території не вироблялось. Це і стало однією з причин різкого зменшення поставок сільськогосподарської техніки господарствам.

Технічне оснащення сільськогосподарського виробництва здійснювалось на основі системи машин, яка розроблялася на кожні 10 років. Відповідно до цієї системи промисловою було освоєно серійне виробництво 1268 найменувань машин, з яких 786 — для механізації процесів у рослинництві та 482 — для тваринництва.

Монополізм у виробництві техніки, планове постачання її з великим дефіцитом змушували купувати ту техніку, яка виділялась централізовано, а не ту, яка потрібна була для господарської діяльності підприємства.

Технічне забезпечення господарств усіх форм власності та готовність машинно-тракторного парку постійно знижується. У 1999 р. забезпеченість сільськогосподарських підприємств тракторами становила 50%, зернозбиральними комбайнами — 70%, плугами — 72%, бурякозбиральними машинами — 6 5%, машинами для хімічного захисту рослин — 44%. Більшість з цих машин відпрацювала амортизаційні строки і тому на підприємства їх роботоздатності витрачається значна кількість запасних частин, бензину, мастил, електроенергії тощо. Сума витрат на ремонт і технічне обслуговування машин постійно зростає. Поставлена сільському господарству техніка дорога, не викуповується товаровиробниками через диспаритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, низький рівень виготовлення, зниження платоспроможності господарств.

Нееквівалентним залишається обмін між сільським господарством і промисловими підприємствами через випереджаючі темпи зростання цін на ринках засобів виробництва.

Державна фіскальна політика залишається більш жорсткою щодо сільського господарства порівняно з іншими галузями.

Створений сільськогосподарськими підприємствами ресурсний потенціал до останнього часу вважався цілком задовільним, а в окремих господарствах — насиченим. Кризовий стан економіки призвів до розладу у фінансуванні інвестицій, у тому числі й капітальних вкладень.

Значний спад обсягів виробництва вітчизняної сільськогосподарської техніки можна пояснити зниженням попиту на неї внаслідок низької платоспроможності сільськогосподарських підприємств, відсутністю власних коштів і т. д.

У цьому ж контексті слід розглядати і різке скорочення інвестицій у розвиток матеріально-технічної бази і, зокрема, постійне скорочення капіталовкладень.

Проте товаровиробників приваблює імпортна техніка своєю надійністю, ефективністю в роботі. Дана техніка є найбільш сучасною, модернізованою. Вона ґрунтується на ресурсозбереженні, а також на наявності операцій, що поліпшують технологічні процеси. Надзвичайно важливим фактором ефективної роботи техніки є досконалі системи поставки запасних частин, паливо-мастильних матеріалів та належна організація служб сервісного обслуговування. Майже всі зарубіжні фірми надають гарантійний сервіс упродовж року. Що стосується України, то на сьогоднішній день, на жаль, вона не має змоги випускати надійну та високоефективну сільськогосподарську техніку. Причиною цього є слабкий як технічний, так і технологічний потенціал вітчизняної техніки.

У зв'язку з цим необхідно здійснити невідкладні заходи щодо поліпшення виробництва сільськогосподарської техніки, її обслуговування і використання. Доцільно було б освоїти виробництво сучасної вітчизняної техніки, насамперед тракторів різної потужності, що дасть змогу використовувати всім товаровиробникам, залежно від розміру та виробничого напрямку господарства, високопродуктивних зерно-, буряко- і кормозбиральних комбайнів. Доцільно було б також організувати спільні підприємства із зарубіжними фірмами з виготовлення техніки, підвищити надійність наявної сільськогосподарської техніки шляхом формування безмонопольної мережі технічного сервісу, забезпечити раціональне використання технічного потенціалу агропромислового комплексу.

су шляхом створення машинно-технологічних станцій, пунктів прокату сільськогосподарської техніки. Це, в свою чергу, дало б можливість товаровиробникам знижувати собівартість виконаних робіт; зменшувати енергоємність сільськогосподарської продукції.

Реалізація цих заходів забезпечить відновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств, механізоване виробництво конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції.